

Jaanarikuine ilm oli vaheldusrikas: kord ladistas vihma, kord sadas lund.

Ain Protsin

Tänavusel tõnisepäeval sead päikest ei näinudki

Lõuna-Eesti rahvatarkuse järgi on vaja tõnisepäeval, 17. jaanuaril sigadele päikest näidata: see pidavat loomakasvatusele hästi mõjuma. Tänavune näarikuu oli aga sajune ja pime.

Ain Kallis, meteoroloog

Jaanuar oli sel aastal nagu viimasel ajal sageli väga heitliku ilmaga. Kuu jooksul tuli nii vihma, lund kui lörtsi, maa oli vaheldumisi must ja valge, paakus pakane ja kõmas kõu.

Vett tuli ülalt Tartumaale tõesti palju — üle 80 mm ehk seega üle kahe korra normist enam, ainuüksi viimasel dekaadil kogunes sademete mõõtmise nõusse tavaline kuunorm (36 mm) vett. Sama suur kogus sademeid arvatati ka terve Eesti keskmiseks: paiguti mõõdeti 60—100 mm, ligi kaks ja pool kuunormi. Tõraveres loeti kuu peale kokku vaid kolm päeva, mil ei tulnud tilkagi vihma ega kütetki lund.

Aasta algas mäletatavasti peaaegu musta maaga. Õigeusklikud ei või diskrimineerimise üle kurta: ka nende jõululaupäevaks sai maa valgeks. Sakala kõrgustikul oli 7. jaanuariks maas paarkümmend sentimeetrit lund.

Palju päikesi taevas!

Tõnisepäeval algas järjekordne sula ning vihmaperiood, mis tõi pori jälle tagasi. Kevadiselt vulisesid veed, puudu jäi vaid päikesest. Seda sai näha vaid viiel-kuuel päeval, neistki mõnel vaid minuteid.

Üheteistkümnendal kuupäeval võis seevastu imetleda reas korraga kolme päikest — kaks neist olid nn valepäikesed. Vara-

sematel aegadel peeti seda kas halvaks või heaks endeks ja kasutati ära poliitilises võitluses.

Inglise kuninga Edward IV lipul oli kolm päikest, märkimaks ära võitu Rooside sõjas 1461. aastal. Siis tõlgendas ta seda atmosfäärinähtust kui jumala, poja ja püha vaimu ilmutust enne lahingut, mis pidi vägesid võidule innustama.

Müristas külmaks

19. ja 20. jaanuaril oli temperatuur nulli lähedal, Tallinna-Luhamaa maantee 1.-2. ja 186.-187. kilomeeter olid väga libedad, inimesi kukkus hulganisti. Paar päeva hiljem takistas jällegi liiklust tihe udu.

Märkimist väärib ka kuupäeva soojarekord 21. jaanuaril Tartus, +4,9 (eelmine oli 4,6° 1957. aastal).

Õöl vastu 26. jaanuari äratas kõva kärgatus ja sähvatus inimesi Tartu- ja Jõgevamaal. Osa pidas seda järjekordseks pommiplahvatuseks, teised arvasid, et murdus talve selgroog.

Talvine äike on kaunis haruldane nähtus. Selle tingis külma õhumassi järsk tungimine Ida-Eestisse. Varem oli seda atmosfäärinähtust näha kord paarikümne aasta jooksul, viimasel ajal aga sagedamini (1993, 1997, 1999). Üle ühe korra kuus pole seda siiski registreeritud.

26. jaanuari hommikul langes õhutemperatuur väga kiiresti, lobjakas muutus paksuks jääkihiks. Mõned autod jäidki jäävangi järgmist sula ootama. Märk lumi jäätus, murdis puid ja lõhkus kilomeetrite kaupa elektriliine. Sagenesid telefonikõned ilmajaamadesse: «Kas tõesti tuleb Lapimaalt pakane ka meile?!» Ohlikult lähedal olid ju külmad kõrgrõhknon-

ad Norrast Venemaani oma -45° kuni -52° pakasega.

Õnneks asi nii hulluks ei läinud. Esimese kümmepäevaku keskmine õhutemperatuur Tartumaal oli -4,1° ja teisel -2°, viimane üksteist päeva olid aga juba külmemad (-6,5°C). Piiritusesammas kraadiklaasis langes viimasel kuupäeval Tõraveres -22,6°-ni, Narvas oli isegi -29,1°.

Huvitav oli see, et ka kuu kõige soojem päev sattus samale dekaadile: 21. jaanuaril registreeriti Kärddlas õhusooja +6,2°.

Ilmast riigis

Meteoroloogia ja hüdroloogia instituudis arvatati Eesti territooriumi kuu keskmiseks õhutemperatuuriks -4°, mis on kaks kraadi soojem kui jaanuar keskmisel. Kõige külmem oli Narvas (-6,3°), kõige soojem nagu tavaliselt saartel (Kuressaares -2,1°). Teistes ilmajaamades olid vahepealsed temperatuurid: Jõhvis -5,5°, Tartu -4,3°, Tallinnas -3,3°.

Jaanuaris analüüsitakse alati ka eelmise aasta tulemusi. Sademeid tuli kõige rohkem Peipsi lähedal Kääpal (938 mm) ja Türil (863 mm). Ida-Eestis tuleb suvel vihma hoogsadudena, sellest ilmnesid ka paikkondlikud erinevused. Huvitava kombel oli kuivem koht Ülenurme (652 mm), ümberkaudu sadas kõvasti rohkem: Põlvas 852, Valgas 848, Tõraveres 835, Jõgeval 801, Ahjal 794 ja Eriklal 743 millimeetrit. Õhusoojuse osas Tartumaal erinevusi peaaegu polnud.

Mis ootab meid ees sel aastal? Rahvatarkuse kohaselt saab seda otsustada tõnisepäeva ilma järgi. Kui siis päike paistab, on mehed aasta läbi targad (Lääne-Nigula tähelepanek). Ei paistnud.